

Byla C-510/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. liepos 28 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas, Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. birželio 14 d.

Apeliantė:

Romaqua Group SA

Kitos apeliacinio proceso šalys:

Societatea Națională a Apelor Minerale

Agenția Națională pentru Resurse Minerale

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliantės *Romaqua Group SA* pateiktas apeliacinis skundas ginče su kitomis apeliacinio proceso šalimis *Societatea Națională a Apelor Minerale SA* (Nacionalinė mineralinių vandenų bendrovė – SNAM) ir *Agenția Națională pentru Resurse Minerale* (Nacionalinė mineralinių išteklių agentūra, Rumunija – ANRM) dėl 2019 m. birželio 11 d. *Curtea de Apel București - Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal* (Bukarešto apeliacinio teismo (Rumunija) aštuntasis administracinių ir mokestinių ginčų skyrius) sprendimo civilinėje byloje.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu, prašoma išaiškinti SESV 106 straipsnio 1 dalį, 49 ir 119 straipsnius bei Direktyvos 2009/54/EB 3 straipsnį.

Prejudiciniai klausimai

Ar SESV 106 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurias leidžiamas tiesioginis pirminis nekonkurencinis licencijų naudoti mineralinio vandens išteklius suteikimas valstybei 100 proc. priklausančiai bendrovei, iš eilės neribotą skaičių kartų pratęsiant išimtinės (valstybei priklausančios bendrovės turimas) licencijas?

Ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 straipsnis, SESV 49 ir 119 straipsniai ir Direktyvos 2009/54/EB dėl natūralaus mineralinio vandens eksploatavimo ir pateikimo į rinką 3 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje ir paminėtos pirmiau, kuriomis nepagrįstai ribojama laisvė verstis komercine veikla ir įsisteigimo laisvė?

Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija, kuriomis remiamasi

SESV 49 ir 102 straipsniai, 106 straipsnio 1 dalis ir 119 straipsnio 1 dalis.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 straipsnis.

2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/54/EB dėl natūralaus mineralinio vandens eksploatavimo ir pateikimo į rinką 5 konstatuojamoji dalis ir 3 straipsnis.

2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija / DEI* (C-553/12 P) 41–47 punktai.

Nacionalinės nuostatos, kuriomis remiamasi

Kasybos įstatymas Nr. 61/1998

46 straipsnis: „(1) Valstybinės institucijos, nacionalinės kasybos bendrovės ir komercinės bendrovės tęsia savo veiklą tik tose vietose, kurias jos valdo ir kuriose šio įstatymo paskelbimo dieną vykdo leidžiamus žvalgybos, plėtos ar eksploatavimo darbus.

(2) Per 90 dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos valstybinės institucijos, nacionalinės kasybos bendrovės ir komercinės bendrovės, vykdančios kasybos veiklą, baigia nustatyti šio straipsnio 1 dalyje numatytų vietų žvalgybos, plėtos ir eksploatavimo ribas ir šio įstatymo nustatyta tvarka kreipiasi į kompetentingą instituciją dėl jų valdymo ar koncesijos suteikimo.“

Kasybos įstatymas Nr. 85/2003, panaikinantį įstatymą Nr. 61/1998

20 straipsnio 2 dalis: „Naudojimo licencija suteikiama ne ilgesniam kaip 20 metų laikotarpiui, su teise pratęsti vienas po kito einantiems penkerių metų laikotarpiais“.

60 straipsnio 1 dalis: „Galiojančių licencijų nuostatos lieka galioti visą jų galiojimo laiką tomis sąlygomis, kuriomis jos buvo išduotos“.

Curtea Constituțională (Konstitucinis Teismas) sprendimas Nr. 136/2001, kuriuo pripažinta, kad Įstatymo Nr. 219/1998 dėl koncesijų suteikimo tvarkos 40 straipsnio 1 dalies pirmojo sakinio nuostatos tiek, kiek vietos valdžios institucijos koncesijos sutartimi privalo tiesiogiai patikėti tam tikriems juridiniams asmenims vietinės svarbos valstybės turtą ar viešąją veiklą ir viešąsias paslaugas, prieštarauja Konstitucijai.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Vyriausybės sprendimu Nr. 786/1997, reorganizuojant *Regia Autonomă a Apelor Minerale din România* (Rumunijos autonominė mineralinių vandenių bendrovė), buvo įsteigtas Rumunijos juridinis asmuo – komercinė akcinė bendrovė SNAM, kurios visas kapitalas priklauso valstybei ir kurios veiklos objektas yra „jai patikėtų telkinių naudingųjų mineralinių medžiagų eksploatavimas ir vystymas vykdant komercinę veiklą, geologinių ir hidrogeologinių tyrimų darbai bei produktų išpilstymas į butelius arba turizmo ir paplūdimio veiklos vykdymas, pervežimas, sandėliavimas, platinimas ir pardavimas“.
- 2 1999 m. Vyriausybės sprendimais (Nr. 489/1999, 568/1999, 695/1999 ir 1020/1999) buvo patvirtinta, kad ANRM (kaip licencijų administratorius) 20 metų laikotarpiui tiesiogiai suteikė SNAM licencijas naudoti visus tuo metu Rumunijoje eksploatuotus mineralinio vandens išteklius (30 vandeningųjų sluoksnių).
- 3 2016 m. liepos 19 d. *Romaqua Group SA* kreipėsi į ANRM su prašymu nedelsiant perduoti *Borsec* ir *Stânceni* teritorijų naudojimo licencijas, o 2018 m. pasibaigus anksčiau tiesiogiai SNAM suteiktų licencijų galiojimo terminui – jų nepratęsti ir surengti viešą konkursą dėl naujų licencijų suteikimo pagal galiojančias teisės nuostatas.
- 4 ANRM atsisakė patenkinti šiuos prašymus, nurodžiusi, kad licencijas gali perduoti tik SNAM, gavusi išankstinį ANRM sutikimą, ir kad viešas konkursas gali būti organizuojamas tik tuo atveju, jeigu SNAM neprašytų pratęsti galiojančių licencijų. Pratęsimo galima prašyti penkeriems metams ir ANRM negali prieštarauti tokiam prašymui.
- 5 Savo ruožtu SNAM nurodė, kad ji nesuinteresuota perduoti teisių ir įsipareigojimų pagal minėtas dvi naudojimo licencijas.
- 6 2016 m. lapkričio 2 d. *Romaqua Group SA* kreipėsi į *Curte de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) su ieškiniu atsakovei ANRM, prašydama

pripažinti nepagrįstu atšakovės atsisakymą tenkinti jos prašymą ir įpareigoti ją – 2018 m. pabaigoje pasibaigus laikotarpiui, kuriam SNAM buvo išduotos licencijos Nr. 331/1999 (*Borsec* teritorija) ir Nr. 585/1999 (*Stânceni* teritorija) dėl mineralinio vandens naudojimo veiklos koncesijos – pagal galiojančias teisės nuostatas paskelbti viešą konkursą dėl naudojimo veiklos koncesijos tolesniam laikotarpiui.

- 7 Ieškinio argumentuose *Romaqua Group SA* nurodė, kad nepaisant to, jog galiojančiuose teisės aktuose numatyta surengti konkursą, ANRM, remdamasi Įstatymo Nr. 219/1998 dėl koncesijų suteikimo tvarkos 40 straipsnio 1 dalimi, 2 punkte nurodytas licencijas suteikė SNAM tiesiogiai.
- 8 *Curte Constituțională* (Konstitucinis Teismas) sprendimu Nr. 136/2001 pripažinus Įstatymo Nr. 219/1998 40 straipsnio 1 dalį prieštaraujančia Konstitucijai ir įsigaliojus Kasybos įstatymui Nr. 85/2003, kurio 18 straipsnyje numatyta, kad naudojimo licencijos išduodamos viešojo konkurso laimėtojui, ANRM išdavė mineralinio vandens eksploatavimo koncesijos licencijas kitoms bendrovėms nei SNAM, kuri ir toliau nepagrįstai užima dominuojančią padėtį mineralinio vandens eksploatavimo rinkoje.
- 9 Atsiliepime į ieškinį ANRM teigė, kad koncesijos licencijos buvo suteiktos SNAM remiantis Kasybos įstatymo Nr. 61/1998 46 straipsniu, nes SNAM vykdė gavybos veiklą *Borsec* ir *Sâncrăeni* teritorijose.
- 10 Leidęs SNAM įstoti į bylą, 2019 m. birželio 11 d. *Curte de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) atmetė *Romaqua Group SA* ieškinį, konstatavęs, kad iš esmės taikytini Įstatymo Nr. 61/1998 46 straipsnis ir Kasybos įstatymo Nr. 85/2003 20 straipsnio 2 dalis, taip pat Vyriausybės sprendimo Nr. 1208/2003, kuriuo patvirtinamos Kasybos įstatymo Nr. 85/2003 taikymo taisyklės, 32 straipsnio 1 dalis.
- 11 *Romaqua Group SA* pateikė apeliacinį skundą dėl 2019 m. birželio 11 d. sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas), be kita ko, teigdama, kad skundžiamu sprendimu buvo pažeistas Sąjungos teisės viršenybės principas, ir prašydama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

Svarbiausi šalių argumentai pagrindinėje byloje

- 12 *Romaqua Group SA* teigia, kad ANRM pozicija (kuriai pritarė ir *Curte de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas)), kad pagal Įstatymo Nr. 85/2003 20 straipsnio 1 ir 2 dalis SNAM turi teisę kiekvieną kartą prašyti pratęsti licencijų galiojimą penkeriems metams ir todėl SNAM turi teisę naudotis iš tiesioginio suteikimo kylančia naudojimo teise *sine die* (neribotą laikotarpį), turi būti vertinama atsižvelgiant ir į Sąjungos teisę.

- 13 Iš tiesų SNAM užima dominuojančią padėtį, nes turi specialią ir išimtinę teisę naudotis ištekliais, kurie buvo eksploatuojami 1998 m. Vis dėlto, apeliančios nuomone, nacionalinės nuostatos, pagal kurias tokia situacija yra įmanoma, prieštarauja SESV 106 straipsnio 1 dalies ir 102 straipsnio nuostatomis. Aptariamomis nacionalinėmis nuostatomis ne tik paliktos galioti specialios ir išimtinės teisės, bet ir piktnaudžiaujama dominuojančia padėtimi.
- 14 Be to, atsižvelgiant į Chartijos 16 straipsnį, SESV 49 ir 119 straipsnius, siejamus su Direktyvos 2009/54/EB 3 straipsniu, aptariamomis nacionalinėmis teisės nuostatomis sudaromos kliūtys kitoms bendrovėms patekti į rinką ir ribojama įsisteigimo laisvė, o tai neatrodo pagrįsta.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, nagrinėjamos bylos dalykas yra galimybė pratęsus (iš esmės neribotą laiką) išlaikyti tiesiogiai (neskelbiant konkurso) suteiktas licencijas ir taip iškreipti su šia rinka susijusią konkurencijos sistemą (nes SNAM užima dominuojančią padėtį išlaikydama specialią ir išimtinę teisę naudotis ištekliais, kurie buvo eksploatuojami 1998 m.).
- 16 Analizuodamas sąvokas „valstybės įmonė“ ir „išimtinės teisės“ *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas) nustatė, kad šioje byloje taikytinos SESV 106 straipsnio nuostatos.
- 17 Iš tiesų, viena vertus, dėl pirmosios iš šių sąvokų šis teismas pabrėžia, kad SNAM yra komercinė akcinė bendrovė, Rumunijos juridinis asmuo, kurio visas kapitalas priklauso valstybei, todėl gali būti laikoma „valstybės įmone“.
- 18 Kita vertus, kalbant apie antrąją minėtą sąvoką, nors Įstatymo Nr. 61/1998 10 straipsnyje ir vėliau Įstatyme Nr. 85/2003 teoriškai paliekama galimybė naudotis mineralinio vandens ištekliais, iš tikrųjų šią galimybę riboja nuolatinis SNAM teikiant pirmenybę suteiktų licencijų galiojimo pratęsimas pagal Įstatymo Nr. 61/1998 46 straipsnį. Neribotas ir kas penkerius metus kaskart pratęsimas SNAM suteiktos privilegijos galiojimas suteikia jai specialią ir išimtinę teisę ir kartu sudaro kliūčių kitoms bendrovėms patekti į rinką; šį aspektą taip pat pabrėžė Konkurencijos taryba savo ataskaitoje, parengtoje atlikus Rumunijos natūralaus mineralinio vandens išteklių naudojimo rinkos sektoriaus tyrimą.
- 19 Atsižvelgdamas taip pat ir į 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija / DEI* (C-553/12 P) 41–47 punktus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad kyla rimtų abejonių dėl nacionalinių nuostatų, susijusių su aptariamų licencijų pratęsimu, atitikties Sąjungos teisės nuostatomis konkurencijos, įsisteigimo laisvės ir laisvės užsiimti komercine veikla vienodomis sąlygomis srityse.